

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt VI. (a) Cœlestinus III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

gustini viuentes. Habent autem Priorem ad quem dicitis Canonici pertinet eligere Patriarcham, quæ illis loco Abbatis. In Ecclesiis autem Templi Domini, & Montis Sion, & Montis Olueti, sunt Abbates, & Canonici secundum regulam prædictam Beati Augustini Domini ministrantes. Et ex Philippo Novariensi lib. 3. chron. cap. 14. ibi: Habet insuper prædictus Patriarcha, Abbates, & Priores sibi subiectos, insignia Pontificalia, baculos, & mitras, annulos, & sandalia ex privilegio dignitatis habentes. Domino Patriarcha in ministerio reverenter assistentes: Patriarchatus siquidem Ecclesia Domini Sepulchri sub Monte Calvario Canonicos habet regulares, secundam regulam, & habitum Beati Augustini viuentes: habent autem

Priorem, ad quem cum prædictis Canonici pertinet eligere Patriarcham. Et temporibus Godefredi, qui Hierosolimam de manibus Saraceno- rum recuperavit anno mto. instituta, ibi seu restaurata fuit Congregatio Canonicorum Domini Sepulchri, ut latè refert Pennotus dicto lib. 2. cap. 67. per totum. Ex quibus apparet, rectè Alexandrum III. in præfenti decrevisse, Patriarcham ipsum Hierosolymitanum caput esse, Canonicos vero sancti Sepulchri membra, & atque idè illis inconfultis non debere: Patriarcham Abbates, & Abbatissas in monasteriis ipsius Congregationis instituire, seu destituere, cæteraquæ eis disponere.

CAPVT V.

Idem. (a) eadem.

Quanto maiori dignitate, dante Domino præemines, tanto decet amplius, & oportet te in omnibus eam diligentiam, & gravitatem habere, quæ omnia videaris sine nota, & reprehensione peragere, & laudabiliter in iunctæ tibi sollicitudinis officium dispensare. Audivimus autem, unde mirati sumus, sicut mirari merito poteramus, quod in concessionibus, & confirmationibus, ommissis Canonici Ecclesiæ tuæ, consilium clericorum, & laicorum circa te commemorantium, qui non sunt de corpore ipsius Ecclesiæ, interdum, immo sæpe requiris, & in eisdem concessionibus, & confirmationibus iuxta eorum consilium, & voluntatem procedis: & in privilegiis etiam, quod tuam prorsus dedecet honestatem, ad maiorem auctoritatem, & certitudinem nomina fratrum tuorum, qui absentes fuerint, tanquam si præsentibus fuissent, facis subscribi. Quia igitur non decet prudentiam tuam in negotiis tibi commissis Ecclesiæ consilium fratrum tuorum postponere, cum quibus unum existere comprobatis: f. t. per A. f. p. m. quat. in concessionibus, confirmationibus, & aliis ejusdem Ecclesiæ negotiis fratres tuos requiras, & cum eorum consilio, vel sanioris partis, negotia eadem peragas, & pertractes, & quæ statuenda fuerint, statuas, & errata corrigas, & evellenda disipes, & svelles. Nec absentium fratrum nomina inscribi aliquatenus facias, quia talia monumenta irrita sunt, & falsa; & tu exinde quæstionem falsi poteris non immeritò formidare. Nos enim universa privilegia, in quibus absentium fratrum nomina ipsi ignorantibus, vel absentibus subscripta sunt, vel amodò describentur, irrita esse decernimus, & nullius firmitatis robur habere censuimus.

NOTÆ.

(a) *Idem eadem.* Alexander videlicet III. Patriarcha Hierosolym. ut in textu antedehi, qui ad eandem tractationem spectat;

hec scio quo sine eadem Decretalis in duas partes secaretur à Compilatoribus, ut in alia Innocentii epistola fecerunt, relata in cap. cum contingat 29. & sequenti, de decimis.

CAPVT VI.

(a) Coelestinus III.

Eanoscitur. Et infra: Ex tua siquidem nobis est parte propositum, quod cum in provincia tua sæpe contingat, ut ad Ecclesias, in quibus (b) collegia jus representandi noscuntur habere, eorum Abbates, aut per se, aut per (c) litteras suas personas idoneas dicecesanis Episcopis representent: quibus representatis postmodum, & receptis, aliquando (d) postea contradicunt monachi, seu alterius Ordinis collegia, & reclamant. Super quibus aperto quæris certificari responso, utrum institutio jam facta, vel adhuc facienda, propter huiusmodi debeat impediri. Ad quæ tibi

tibi duximus hoc modo respondendum, quod videlicet in præsentationibus talium Prælatorum intelligi debet, quod de collegiorum suorum fiant assensu, sine quo firmitatem non valent aliquatenus obtinere. Unde eum constiterit conventus, vel majoris, vel sanioris partis non adfuisse consensum, institutiones hujusmodi convenit evacuari, nisi ex antiqua & approbata consuetudine, vel concessa libertate aliquis eorum probaverit, commissi sibi collegii non debere in Ecclesiis, seu beneficiis (e) collationibus requiri consensum.

NOTÆ.

(a) *Coelestinus.* Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc tit. cap. unice. sed ve reor, ne legendum sit *Clemens III.* ut legitur in cap. ea nascitur, de appellat. in 2. collect. cap. ea nascitur, de insti. cap. ea nascitur, de sent. excom. Nulli tamen exprimitur, cui missa sit præsens Decretalis, licet Archiepiscopo alicui referri eximaverint Hostiens. & Butrius num. 8. *Immola num. 1.* Ancharanus, Cardinalis, & alii hic, inde inferentes, Archiepiscopum in his, quæ univ ersaliter tangunt totam provinciam, & ibidem generaliter committuntur, habere jurisdictionem ordinariam, cap. 3. de Insti. Novel. 123. de sanctissimis Episcop. §. ut autem: sed unde colligant hanc decretalem missam esse Archiepiscopo, ipsi non exprimitur; nos tamen id deducimus ex illis verbis: *Cum in provincia tua sepe contingat; quæ aperte ostendunt Metropolitanum esse quem alloquitur Clemens III.* nam ut docuit Pelagius II. relatus à Gratiano in cap. seote, §. 9. provincia illa est; quæ habet decem, aut undecim civitates, & totidem minores potestates, & unum Metropolitanum, aliosque suffraganeos decem, vel undecim Episcopos. Si ergo in provincia unus Metropolitanus est, unicus Clemens III. cum dicat; *in provincia tua, cognoscitur cum Metropolitanum loqui; siquidem ipse solus provinciam habet: de ejus jurisdictione, & dignitate plura congesti in cap. pastoralis, de offic. ordina.*

(b) *Collegia.* Collegium nihil aliud est, quam cætus plurium, quo simul sodales plures colliguntur. Cujacius lib. 7. obser. cap. 30. *Briffonius verbo Collegium;* unde & sodalitia collegia dicuntur ad Ulpiano in l. 1. ff. de collegiis, Antonius Martheus de crimin. lib. 47. tit. 15. de collegiis, Revardus ad leges 12. Tabul. cap. 28. Collegia regulariter prohibita sunt ob metum factionum; aliæque similia incommoda, quæ prosequuntur Alciatus, Gentilis, & Fornerius in l. Neracius, ff. de verb. sign. Cujacius dict. cap. 30. *Briffonius lib. 1. select. cap. 14.* Romæ plura permissa fuerunt non solum artificibus, de quibus passim agit in C. Theodos. & plura congesterunt Pancirola in notitia utriusque Imp. tit. de corpor. aris. Desiderius Heraldus emendationum cap. 42. Sathasius ad jus Atticum, cap. 4. verum & religionis causâ; inde collegia Pontificum in l. 2. §. deinde, ff. de orig. juris. l. 1. §. 1. ff. de collegiis; licitumque erat apud eos Judæorum collegium, l. 1. 2. 4. 11. 13. 14. l. 1. §. i. C. de judæis, l. spadonem 15. §. iam autem, ff. de excusat. tit. 1. circumcidere 11. ff. ad leg. Cornel. de sicariis, l. 3. §. ult. de Decur. Erant etiam licita, quæ studiorum causâ contraherantur, veluti Jurconsultorum, Medicorum, Grammaticorum, D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars I.

l. medicos 6. C. de professoribus; item publicanorum, qui publica vectigalia, aurifodinas, argentifodinas, & salinas conducebant, l. 1. ff. quod cuiusque univers. argentariorum, l. 6. ff. de edendo, l. cum duobus 5. §. cum duobus, ff. pro socio. Quibus autem permissum est corpus habere collegii, eorum nomine proprium est, ad exemplum Republicæ habere eam communem, actorem, sive syndicum; per quem negotia communia expediuntur, l. 1. §. quibus autem, ff. quod cuiusque universitat. probavi latè in cap. unice, de syndico: unde quæ collegii sunt, non esse singulorum docuit Ulpianus in l. simuni, ipse 2. ff. eod. tit. Unde in actibus collegii non sufficere caput collegii adesse, sed omnes, vel saltem majorem partem interesse debere docetur in l. nulli, cum duobus sequent. ff. eod. tit. unde cum in terminis hujus textus ad Ecclesias, seu collegia jus præsentandi pertineret, ut constat ex illis verbis, Ad Ecclesias, in quibus collegia jus præsentandi habere noscuntur; rectè ducitur, non potuisse Abbatem per se solum præsentare; nam et ipse collegii caput sit, cap. novit, hoc tit. cap. post electionem; de concess. præbend. l. ult. ff. quod cuiusque univers. non tamen ipse solus collegium est.

(c) *Per litteras suas personas idoneas.* Ex quibus verbis deducunt Cardinalis & Butrius hic, Corratius de sacra. cap. 6. p. 4. num. 18. posse absentem ad beneficium, vel Ecclesiam præsentari, quod difficile redditur ex cap. cum & plantare, §. in Ecclesiis, de privi. l. i. In Ecclesiis vero suis, quæ ad eos pleno jure non pertinent, Episcopi representent. Quæ quidem verba significant præsentationem ad beneficium non esse per litteras faciendam, sed præsentibus tam præsentante, quam præsentato; namque verbi representet, proprietas eâ est, ut significet, præsentiam realem, non autem actum per litteras, aut per procuratorem, l. simuni 15. §. quod si quis præsens, ff. ad legem Juliam de adult. l. consentaneum, C. quomodo & quando, Clemens dudum, §. statumus, de sepulturis; probant *Briffonius lib. 16. de verb. signif.* *Lambertinus de jure patron. p. 3. lib. 2. artic. 1. q. 11. num. 12.* plures relati à Garcia de benef. 4. p. cap. 1. num. 16. per quem textum ipsi fatentur, præsentationem non esse faciendam per procuratorem, aut per litteras; & ut difficultatem hujus textus effugiant, differentiam constituunt inter patronum præsentantem, & clericum præsentatum; affirmantque, præsentatum præsentem esse debere, sicque accipiunt textum in dicto §. in Ecclesiis; in præsentante verò sufficere, quod per se, aut per litteras representet, juxta textum hunc: sequitur eos Barboza in collect. ad textum in dicto §. in Ecclesiis, num. 30. Differentiæ ratio in eo consistit, quod præsentationis actus, cum consensum tantum contineat, personalem præsentiam non requirit, sed satis est, quod litteris consensus exprimat, cap.

cap. opatum, 100. dist. cap. 1. 64. dist. cum aliis: at verò ex parte presentati presentem adesse oportet, non tantum in parochialibus, sed etiam simplicibus beneficiis, cum debeat examen praecedere, an presentati sint idonei, vel non, Trident. sess. 7. de reform. cap. 13. quod examen per procuratorem fieri non potest, unde presentatus non tenetur necessariò coram Episcopo comparere personaliter. Nec tunc obstant textus in cap. accedens 24. de praebend. cap. si tibi absenti, eod. tit. in 6. nam loquuntur in investitura, & collatione, in quibus cum examen non desideratur, ideo etiam per litteras fieri possunt. Quae doctrina quamvis vera sit, nec convenit dicto §. in Ecclesiis, nec necessaria est; siquidem in eo textu non agitur principaliter quomodo presentatio faciendae sit, sed tantum docetur, ut templarii institutiones facere non praesumant in beneficiis, in quibus tantum jus obtinent patronatus; sed Episcopis clericos repraesentent per se, aut per litteras, ut ab ipso institutionem accipiant.

4. (d) *Postea contradicunt.* Quae verba ita exponenda sunt, si ignaro conventu presentatio facta fuit, aliàs enim, si sciente, & non contradicente fiat, contrarium observatur, ut constat ex cap. 2. hoc tit. cujus decisio juvat ex illo juris principio, quo docemur, videri consentire eum, qui scit, & tacet, l. 2. ff. solut. matrim. l. 4. ff. de servit. urban. cap. si servus sciente, 54. dist.

3. (e) *Collationibus.* Id est, praesentationibus, nam & presentatio donatio dicitur, cap. ult. de concess. praebend. licet regulariter respectu patroni aliud importet collatio, aliud presentatio. Prima ad illum non pertinet, secunda verò ad illum spectat, cap. ult. de iure patron. dum accipit verbum collationibus, pro vera collatione; & ait sententiam Clementis III. esse; quod si collegium beneficia habeat, alia presentationis, collationis alia, si Abbas consuetudine, aut privilegio, ut solus sine collegio conferat, acquirat jus, hoc ipsum ad praesentationes extendatur, ex regula textus in cap. ex parte, de decimis; quae interpretatio non placet, cum certum sit consuetudinem, vel privilegium in odium, & praedictum aliorum non extendi: quare rectius Butrius in presenti, num. 12. existimat verbum collatio, aut late, aut strictè sumi; in lata verò significatione comprehendere etiam praesentationem, in stricta verò tantum significare collationem, dist. cap. ult. de iure patron. cap. cum illis, de praebend. lib. 6. Unde verbum collationibus, in presenti late accipiendum esse contendit.

COMMENTARIUM.

6. *Conclusio traditur, & probatur.* **E**ssertio: Si presentatio spectat ad Praelatum & Capitulum, non potest Praelatus per se instituere, vel destituere presentatos sine consensu Capituli. Quae conclusio quoad primam partem probari potest ex cap. ult. de supplend. neglig. cap. ex transmissa, in fine, de renunc. cap. significatum, de praebend. cap. cum in Ecclesia, eod. tit. in 6. cap. ex insinuatione, de simonia, l. ult. ff. quod cuiusque universi. Quoad secundam partem, ex cap. ceterum, de donat. cap. 2. de feudis, cap. 3. de constit. lib. 6.

cap. unio, §. final. ne Sede vacante, eodem libro, cap. unio, ad finem, de clerico, qui investituram, in usibus feudor. Illustrant ultra congestos à Bardola in presenti, Cujacius hic, Lambertinus de iure patron. lib. 2. p. 2. artic. 12. Rouffellus lib. 2. distor. Pontifi. cap. 11. Selva de benef. 2. p. 9. 22. Corraeus eod. trat. 2. p. cap. 4. Valensis de benef. lib. 1. tit. 9.

Sed pro dubitandi ratione ita insurgit potest in presentem assertio: & primò adversus priorum partem ita argumentor. Jure communi ordinarii collatores beneficiorum sunt Episcopi, qui in Ecclesiis suae diocesis conferendis fundatam habent intentionem, ut pote qui ex principii juris omnium Ecclesiarum curam gerunt, cap. omnes 16. q. 7. cap. decretum, cum sequentibus 10. q. 1. c. 1. cum ex injuncto, in fine, de haereticis. Igitur ipsi per se, irrequisito etiam Capitulo possunt clericos instituere, & destituere. In aliam etiam partem assertionis ita insurgo: nam consuetudo, de qua in presenti, importat alienationem rerum Ecclesiae sine debita solennitate: sed talis consuetudo, tanquam Ecclesia nimis onerosa, improbat, cap. 1. de consuec. cap. cum causa 8. de seni. & re judic. Clement. unic. de reb. Eccles. Igitur consuetudine Praelatus acquirere non potest jus presentandi irrequisito Capitulo, in beneficiis, in quibus jus patronatus spectat ad ipsum collegium.

Qua dubitandi ratione non obstante vera est praesens assertio, cujus ratio redditur ab Alexandro III. in presenti, quia videlicet Canonici fratres sunt, sive Praelatus est caput, Canonici verò membra, cap. pastoralis, hoc tit. Et quoniam non decet caput à membris discedere, nec è contra membra à capite, cap. non decet, 12. dist. ideo non debet Praelatus irrequisito Capitulo clericos ad beneficia presentare, instituere, vel destituere, cum jus patronatus spectat ad ipsum simul cum Capitulo. Accedit, quia quae ad collegium spectant, pertinent ad universos simul, non ad singulos, ut supra probavi, verbo Collegium, & ita licet Praelatus caput communitatis sit, non tamen potest solus per se quae collegii sunt, peragere. Quod tamen procedit, nisi consuetudine aliter introductum, aut privilegio concessum sit; quia consuetudo, & privilegium tollunt ea quae sunt juris positivi à Praelato, & tribuunt Capitulo, vel è contra, cap. 3. de consuec. lib. 6. & quoniam presentatio à patrono faciendae est quid juris positivi, cap. praeterea, de iure patron. ideo Praelatus potest consuetudine, aut privilegio acquirere jus presentandi irrequisito Capitulo.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa; nam omiis distinctione, quando collatio, seu presentatio spectat ad Praelatum solum, vel ad Praelatum & Capitulum tantum, & quando ad utrumque simul, quam fuscè prosequitur Valensis lib. 1. de benef. tit. 9. dicendum est, beneficiorum inferiorum regulariter collationem ad Episcopum tantum spectare; praebendarum verò, & majorum beneficiorum, simul cum consensu Capituli, quo casu Praelatus per se irrequisito Capitulo conferre non valet: unde cum in presenti agamus de presentatio ad beneficia, quae simul competeat Praelato, & Capitulo, ideo docetur Praelatum per se non posse presentare, instituere, aut destituere irrequisito

quisito Capitulo. Nec obstat secunda difficultas, pro cuius solutione discrimen est constituendum inter consuetudinem rationabilem, legitimeque præscriptam; & inter injustam, nec rite præscriptam. Prima observanda est, secunda verò improbat, ex dicto cap. 1. junctis ibi adductis: unde cum in præsentibus supponatur, consuetudinem esse rationabilem, legitimeque præscriptam; ideo docetur eam esse observandam.

Superiori assertioni obstat textus in cap. ex litteris 7. de iurisdictione in illis verbis: Postmodum Abbas a prælati monasterium præsentavit eidem. Ex quibus aperte deducitur, Abbatem clericum ad Ecclesiam præsentasse absque consensu Capituli: igitur quia Prælati per se, etiam irrequisito Capitulo clericum præsentare potest. Agnovit difficultatem Lambertinus de iurisdictione lib. 2. p. 1. quest. 2. art. 12. num. 2. § 3. qui affirmat verba illa non esse Pontificis de cidentis, sed partis allegantis. Verum facilius responderi potest afferendum, præsentationem factam sine assensu Capituli, nullam esse; atamen dum aliud non constat, præsumi in præsentationibus Prælatorum, quod fiunt de collegiorum suorum assensu; unde etiam dicitur in dicto cap. ex litteris, simpliciter Abbatem præsentasse, hoc tamen præsumptione juris sic intelligi oportet; quod erratè observavit Sanchez lib. 7. moral. cap. 14. num. 7. & ex eo Barbosa sic.

Difficilis etiam redditur Innocentii III. decisio relata in cap. edoceri 21. de rescriptis; ubi assertum, quod si in causa, vel litigio, quod pertinet ad Abbatem, & conventum simul, quis litteras impetret adversus Abbates, nullam habita mentione de suis conventibus, tenentur Abbates ipsis querelantibus respondere. Verba Innocentii sunt sequentia: Ita ut non possint dicti Abbates, per se tueri appellationem. quominus respondere. Ex quibus deducitur difficultas, quod, ut constat ex Coelestini nostri decisione, quam exponimus, quando est actus communitatis, non valet Abbas per se ad beneficium præsentare, aliumve actum exercere; ita similiter

cum lis esset decernenda per Abbatem, & monachos, non posset Abbas per se solum, irrequisito conventu, convenire: quod si verum esset, falsa videretur Innocentii decisio in dicto cap. edoceri. Verum si animadvertamus, verba relata in d. cap. edoceri, illam rationem decisionis Pontifex reddit in illis verbis: Cum ex officio suo teneantur congregationum suarum negotia procurare. Quibus non significatur aliud observari in lite, ac in præsentatione, quia liti ex officio Abbas tenetur providere, cap. 2. de donat. cap. cum nobis, de elect. cap. u. cui, eod. tit. in 6. l. ult. ff. quod cuiusque univers. Sed in contrarium illud est, quod scriptum legitur in cap. 1. de procurat. ubi assertum, Presbyteros, & Diaconos ad litem peragendam coram Romano Pontifice Gregorio Magno, proptèr Episcopi litteras admisisse, & tamen ipsos cum huiusmodi litteris admissos non esse, nisi cum subscriptione Capituli. Certum est quod si solus Abbas per se posset litigare sine Capitulo, falsissimum esset quod Pontifex affirmat in dicto cap. edoceri, sic intellecto à Panormitano; quasi subscriptio Presbyterorum, & Diaconorum in dicto cap. 1. requiratur, non quasi procuratorem constituentium, sed quasi testium. Constat enim capitulares esse legitimos testes in causis sui Capituli, cap. veniens, et. 2. de testibus. Nec obstat textus in dicto cap. 1. quia debet intelligi de causis arduis, in quibus non sufficit generale mandatum quod habet Prælati; requiritur verò speciale, cap. qui ad agendum, de procurat. in 6. cap. final. eod. lib. Quibus solutionibus tanquam parvi momenti ommissis, quidam Antecessor noster differentiam constituebat inter negotia, quæ tractantur in Capitulo, & quæ extra Capitulum: de illis intelligebat textum in dicto cap. 1. ut requiratur Capituli auctoritas; de istis verò minimè: quæ omnes solutiones commentitæ videntur; ideoque magis placet dicere, in poenam Prælati, qui alios ad agendum cum epistolis miserat, & postea revocaverat, dicens facta per primos procuratores esse nulla, postea ipsorum litteris fidem non adhibuisse Gregorium Magnum, ut constat ex eodem textu.

CAPVT VII.

Innocent. III. R. Archipresbytero, & Magistro Scholarum, & P. de Vico, Canonico sancti Astregisli (a) Bituricensis.

Cum Apostolica Sedes, cui (licet immeriti) præsidemus, universis per orbem Ecclesiis non humanâ, sed divinâ sit institutione prælata, iustum est, & conveniens, ut ad eam tanquam ad magistram, & matrem super diversis juris antiqui referantur dubiæ quæstiones, ut quæ jura constituit, eadem quoque jura distinguat, ne quæ diversa cernuntur, videantur adversa. Sanè (sicut ex litteris vestris accepimus) cum ex una parte Capitulum sancti (b) Stephani, & Capitulum de (c) Salis; & ex altera Monachi de (d) Prateâ super decima quadam, quam à monachis ipsis petebant, in vestrum compromissum arbitrium, & vos partibus convocatis cognosceretis de causa: Monachi proponebant ordinationem ipsius decimæ sibi à quodam milite factam, & venerabilis fratris nostri N. Bituricen. Archiepiscopi, diocesani ejus accedente consensu confirmatam fuisse: seque auctoritate (e) Hieronymi munitos existere, qui scribens ad Damasum ait: Si aliquando fuerint